

Terugkeren naar de Heemkunde-site kan via de *Terugknop*.

U vindt de *terugknop* bovenin uw scherm, meestal uiterst linksboven.

2008 Jaar van het Religieus Erfgoed

Geloven in Brabant

WANDELROUTE DOOR BOXTEL

Samenstelling en tekst: Joop Schuller en Martien Dijkstra
Foto's: Christ van Eekelen en Rini van Oirschot

Heemkundekring Boxtel
Ons verleden wijst de weg naar de toekomst

2008 JAAR VAN HET RELIGIEUS ERFGOED WANDELROUTE LANGS RELIGIEUS ERFGOED IN BOXTEL

De beschrijving van de wandelroute langs religieus erfgoed in Boxtel begint met de moskee in Hoogheem. U kunt echter op elk punt van de beschreven route met de wandeling beginnen. In dat geval kunt u vanaf dat punt de beschrijvingen van het religieus erfgoed volgen. De wandeling duurt 1½ tot 2 uur.

1. Moskee

Op Hoogheem staat achter De Rots, verscholen achter groene coniferen, de moskee. Het gebouw is in 1993 tot stand gekomen. Voordat het huidige gebouw gereed was kwam men op verschillende plaatsen bijeen: in een ruimte bij de Oosterhof, in een ruimte op Selissen, in het gebouw van Joyce en later in een houten keet bij De Rots. Het gebouw van de moskee kent een hoog en een laag gedeelte. In het grotere, lage deel houdt de Turkse gemeenschap haar diensten; in het kleinere, hoge deel komt de Marokkaanse gemeenschap bijeen. Ook de Pakistaanse gemeenschap maakt van deze ruimte gebruik. Een moslim mag zijn gebeden in elke moskee zeggen. Omdat de preken echter in de eigen taal worden gehouden en de culturen verschillend zijn heeft elke gemeenschap een eigen ruimte. In de moskee komen ook moslims van andere nationaliteit om te bidden. Om hinder voor de omwonenden te voorkomen heeft men bij het ontwerp van de moskee afgezien van minaretten. Het woord "moskee" betekent gebedshuis. De gebedsruimte kent een muur die de richting naar Mekka aan geeft: dat is de richting waarin men bidt. In deze muur bevindt zich een fraaie gebedsruimte, de zogenaamde "mihrab"; daar staat de imam als de geloofsgemeenschap op vrijdag bijeen komt om samen te bidden. Rechts van de gebedsruimte staat de preekstoel met treden; van daar af wordt vrijdags de preek gehouden door de imam. Tijdens de gebedsdiensten komen alleen mannen in deze ruimte. De vrouwen bevinden zich dan op het balkon of in een aparte ruimte die afgescheiden is van de gebedsruimte. Naast de gebedsruimte kent de moskee een gemeenschapsruimte om elkaar te ontmoeten.

In theorie zouden er iedere dag vijf gebedsdiensten moeten zijn: om ongeveer 8.00 uur, rond 14.00 uur, rond 18.00 uur, rond 20.30 uur en om 22.00 uur. Om praktische redenen worden de gebedsdiensten echter alleen in de namiddag en 's-avonds gehouden. Ook mag men de gebeden thuis zeggen. De Marokkaanse gemeenschap in Boxtel telde eind jaren '60 ongeveer 35 mannen; nu is zij 140 gezinnen groot. De naam van de Marokkaanse moskee is Al Fath. Dat betekent: "Allah heeft opening gemaakt voor de Profeet". De Marokkaanse gemeenschap kent drie imams. Zij gaan voor in de vrijdagse gebedsdienst. De Turkse moskee heet Mevlanamoskee en is genoemd naar een Turkse geleerde uit de 16e-17e eeuw. Ook de Turkse gemeenschap heeft een imam.

Als u bij de moskee aan het Hoogheem bent gestart slaat u linksaf tussen de flats en loopt u over het voetpad langs de Tweelingflat rechtsaf naar de verkeerslichten. Bij de verkeerslichten steekt u de Brederodeweg over, houdt u vervolgens rechts aan naar de Vicaris van Alphenlaan en gaat u meteen linksaf het voetpad naar Klaverweide op. Volg nu het slingerpad door het Processiepark.

2. Processiepark

In 1924 bleken de tuinen van de pastorie en van het zusterklooster te klein voor het houden van de Bloedprocessie. De processie mocht toen nog niet over de openbare weg trekken. Daarom besloot men een apart processiepark aan te leggen. De zusters van Duinendaal schonken daarvoor een weiland dat lag tussen de Koppel en Duinendaal. Duinendaal was een groot complex gebouwen. Dat bestond uit een klooster met een grote kapel, een ziekenhuis, gestichten voor oude mannen en vrouwen en scholen. Het werd beheerd door de zusters van JMJ (Jezus, Maria en Joseph). Deze zusters zorgden in veel plaatsen voor de zieken en voor het onderwijs. Op het terrein waar al die gebouwen stonden staan nu woningen.

In de winter van 1924-1925 werd het processiepark aangelegd. Vrijwel alle Buxtelse boeren verleenden hand- en spandiensten om het grondwerk uit te voeren. Het park werd aangelegd naar een ontwerp van Paul van Zoghel. Tussen boompertijen, heesters en struiken ontwierp hij een slingerende processieweg. Daarlangs werden de kruiswegstaties opgesteld. De processieweg mondde uit op vijf straalsgewijze aangelegde lanen. Daarin konden deelnemers aan de processie zich opstellen voor het rustaltaar.

Het park bood plaats aan 4000 pelgrims. Op Drievuldigheidszondag 1925 trok de Heilig Bloedprocessie voor het eerst door het park. Het park was ook echt een kruiswegpark. De kruisweg bestond uit veertien beeldhouwde taferelen, die verschillende gebeurtenissen tijdens de kruisweg van Jezus Christus uitbeeldden.

Bij de bevrijding van Buxtelt in 1944 heeft het park veel geleden. Tot 1946 lag het park er troosteloos bij. In dat jaar werd het park keurig opgeknapt. Omdat de processie weer door de straten van Buxtelt mocht trekken verloor het processiepark zijn oorspronkelijke functie. Het werd nog slechts zelden gebruikt.

In de jaren zestig en zeventig zette het verval in. Een gedeelte werd afgestaan voor de bouw van een mavo-school, terwijl in de rest van het park het vandalisme hoogtij vierde. Vooral de kruiswegstaties moesten het ontgelden. Het rustaltaar werd gesloopt en de kruiswegstaties verdwenen op acht na spoorloos. In 1984 kwam het park in handen van de gemeente. Het Pelgrimspad aan de noordzijde van het huidige wijkparkje herinnert nog aan de oude glorie.

Op de Koppel aangekomen wandelt u linksom om de kerk en het kerkhof heen. Het eerste huis aan uw rechterhand is het

3. Kanunnikenhuisje

In 1493 werd het college van kanunniken – ook wel het kapittel genoemd – opgericht, dat was verbonden aan de Sint-Petruskerk. Het kapittel bestond uit een college van negen kanunniken. Daarom was de Sint-Petruskerk een collegiale kerk. Het belangrijkste werk van de kanunniken was het bidden en zingen van het gemeenschappelijk koorgebed. Dat gebeurde in het koor van de kerk, op alle dagen van de week en meerdere keren per dag. Bovendien moesten zij elke dag een gezongen hoogmis op het hoofdaltaar van de kerk vieren en iedere zaterdag een op het Maria-altaar. Daarnaast moesten er elke werkdag twee missen zonder zang worden opgedragen. Als de baron of zijn vrouw dat wenste moest een kanunnik ook een mis vieren in de kapel van kasteel Stapelen.

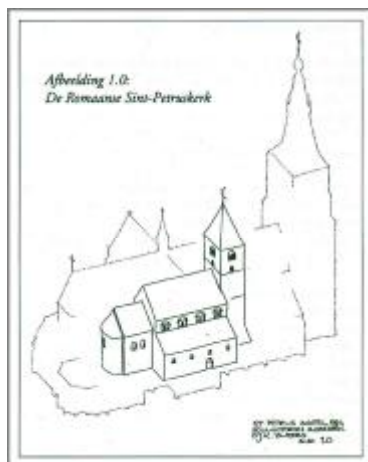
Voor ridder Hendrik van Ranst, heer van Boxtel, en zijn vrouw Henrica van Haeften, de stichters van het kapittel, werd in het koor van de Sint-Petruskerk een praalgraf gebouwd. Rond dit praalgraf stonden de koorbanken van de kanunniken. Daar baden en zongen zij elke dag ter ere van God, voor alle gelovigen en voor de baron en zijn vrouw. Tussen 1790 en 1795 werden het praalgraf en de kanunnikenbanken uit de kerk verwijderd.

In 1648 was de Tachtigjarige Oorlog afgelopen en werd de Vrede van Munster gesloten. Toen werd de Sint-Petruskerk van de katholieken afgenomen en aan de protestanten gegeven. De kanunniken verdwenen toen uit de kerk. De baron moest van de regering alleen nog protestanten tot kanunnik benoemen. Deze kanunniken hoefden alleen nog maar voor de bezittingen van het kapittel te zorgen; bidden hoefden zij niet meer. In 1820 werd het kapittel helemaal opgeheven.

Het enige dat nog herinnert aan het bestaan van de kanunniken is het zogenaamde kanunnikenhuisje op Duinendaal 9. Het is echter niet zeker of daar kanunniken hebben gewoond.

U vervolgt de route naar de St. Petruskerk en het Protestants Kerkje

4. Sint Petruskerk

Duidelijk is te zien dat de Sint-Petruskerk op een heuvel staat. Vroeger liep rond deze heuvel het Binnendommeltje, ongeveer waar nu de Koppel ligt. Sommige mensen denken dat op deze heuvel het eerste kasteel van de Heren van Boxtel heeft gestaan. Daar zijn echter in de bodem (nog) geen bewijzen voor gevonden.

Wel is het zeker dat er voor de huidige kerk een romaanse kerk heeft gestaan. Die kerk was opgetrokken uit tufsteen en veel kleiner dan de huidige kerk. Het bakken van stenen werd pas opnieuw uitgevonden in de loop van de 12-de eeuw. En in ons land werden de dragende muren van oude romaanse kerken meestal opgetrokken uit tufsteen.

In de buitenmuren van de huidige Sint-Petrus kerk treft men thans nog tufsteen aan. Die tufsteen is in verschillende maar niet in alle buitenmuren als 'speklagen' verwerkt. Stroken baksteen worden afgewisseld met stroken tufsteen. Het spaarde kosten om bouw materiaal van de oude kerk te hergebruiken bij de nieuwbouw. Al slopend aan het oude godshuis en bouwend aan het nieuwe was in de ene bouw fase veel tufsteen voorhanden en in de andere bijna niets. De Boxtelaren zijn namelijk niet rechtstreeks van de puur romaanse Sint-Petrus overgegaan naar de tegenwoordige kerk, die uit de 15-de eeuw stamt. In de 14-de eeuw moeten Boxtelaren besloten hebben het romaans priesterkoor af te breken en te vervangen door een groter gotisch koor, waarbij zij de muren opbouwden uit lagen 'moppen' (grote

baksteen) en stroken hergebruikte tufsteen, die afkomstig waren van het gesloopt priesterkoor. Eind 15-de eeuw wilden de Boxtelaren een grotere en totaal nieuwe parochiekerk hebben. De grote toren en het schip die het eerst werden gebouwd, verrezen een aantal meters westelijk van de bestaande kerk. Toren en schip zijn zeker het eerst gebouwd, omdat beide kerkruimten geen speklagen hebben. Er was toen immers geen sloopmateriaal voorhanden, omdat de oude kerk nog geheel intact was en voor de eredienst werd gebruikt. Vanaf het moment dat de bouwlieden met de bouw van het dwarsschip begonnen, hergebruikten zij de blokken tufsteen van de oude romaanse toren en zijn schip, die waren gesloopt toen het nieuwe schip overkapt moest worden. Later braken zij het 14-de eeuws priesterkoor met omgang af en zetten er het tegenwoordige priesterkoor met omgang voor in de plaats, waarin zij niet alleen tufsteen maar ook moppen uit dat afgebroken koor verwerkt hebben.

De huidige Sint-Petrus is dus niet in korte tijd opgetrokken. Men heeft er voortdurend aan gebouwd tot ongeveer 1580; dus ongeveer 200 jaar. Zoals wel vaker met grote kerken is gebeurd, werd ook de bouw van de gotische Sint-Petruskerk veel te ambitieus aangepakt. Aanvankelijk hadden de Boxtelaren grootse plannen, namelijk het bouwen van 'een kruisbasiliek met veel straalkapellen'. Feitelijk hadden zij de grootste moeite om de bouw te voltooien en moesten zij bovendien afzien van de beoogde straalkapellen.

Na de Vrede van Munster kwam de kerk in handen van de protestanten, Zij gebruikten alleen het priesterkoor. Dat gedeelte werd met een muur van de rest van de kerk gescheiden. Het niet gebruikte deel werd verwaarloosd, zodat in 1684 en later het middenschip instortte. De zijbeukmuren zijn altijd overeind gebleven. In 1823 begon men met het herstel van de hele kerk. Nu staat er een historisch monument waarvan veel authentieke onderdelen bewaard zijn gebleven.

Het Bloedwonder.

Een aantal jaren vóór 1380 droeg de priester Eligius van den Aker de Heilige Mis op in de Sint-Petruskerk. (Dat was nog in de Romaanse kerk, de voorganger van de huidige kerk) Op het einde van de mis stootte de priester per ongeluk de kelk met witte wijn om. Wonderlijk genoeg kleurden de vlekken op het witte kleed rood. Tevergeefs heeft Eligius geprobeerd de vlekken te verwijderen door de doeken in het water uit te spoelen. Volgens de overlevering heeft Eligius de doeken uitgewassen in de buurt van de Dommel. De molenaar zou hem daarbij hebben bespied.

Toen Eligius zag dat dit niet hielp, begon het steeds meer tot hem door te dringen dat de rode vlekken het bloed van Christus moesten zijn. Hij heeft de doeken zorgvuldig opgeborgen en bewaard in een koffertje. Pas op zijn sterfbed heeft de priester de wonderbare gebeurtenis verteld aan zijn biechtvader (waarschijnlijk was dit Henricus van Merheim die in die tijd pastoor van Boxtel was) en hem verteld waar de Heilig Bloeddoeken zich bevonden. Aan de voet van de toren van de Sint-Petruskerk staat een beeld van Eligius.

In 1380 vroeg de edelman Willem van Merheim toestemming om de altaardoek, waarop de rode vlekken te zien waren, eenmaal per jaar aan het gelovige volk te tonen.

Sinds 1380 zijn er jaarlijks veel mensen naar Boxtel gekomen. Er zijn echter tijden geweest waarin de processies niet door konden gaan. Tijdens de Beeldenstorm zijn de Heilig Bloeddoeken buiten Boxtel in veiligheid gebracht. Na de capitulatie van Den Bosch in 1629 werden de doeken naar de Zuidelijke Nederlanden gebracht. In 1652 werden zij naar Hoogstraten (een plaats in het tegenwoordige België) overgebracht. De verering van de Heilig Bloeddoeken bereikte daar een grote bloei. In 1924 is één van de doeken naar Boxtel teruggebracht. In de jaren daarna steeg het aantal pelgrims enorm. Met treinen vol kwamen zij naar Boxtel.

De Heilig-Bloeddoek wordt bewaard in de St.Petruskerk. De doek wordt ook altijd in de processie meegedragen. De processie vindt plaats op Drievuuldigheidszondag; dat is de eerste zondag na Pinksteren. Tijdens de mis en na de processie is de doek te bekijken. In de loop van de eeuwen zijn de vlekken flink verbleekt.

Direct naast de Sint-Petruskerk staat, aan de kant van de toren, de Protestantse kerk

5. Protestantse kerk

Van ongeveer 1650 tot 1798 was de Sint-Petruskerk in handen van de protestanten. Toen besloot de regering dat elke kerk over zou gaan naar die kerkorganisatie die de meeste leden had. In 1798 telde Bostel 2513 katholieken en slechts 51 protestanten. Dus moest de Sint-Petruskerk weer terug naar de katholieken. Tot 1809 moesten de protestanten hun kerkdiensten houden in verschillende ruimten die hen door particulieren werden aangeboden.

In april 1809 bezocht koning Lodewijk Napoleon Bostel. De protestantse predikant en enkele leden van de kerkenraad gingen bij hem op bezoek. Zij vroegen de koning om een kerkgebouw. Op 4 mei beloofde de koning 7000 gulden voor de bouw van een nieuwe kerk. De bekende Bostelse landmeter-architect Hendrik Verhees kreeg de opdracht om een bouwtekening voor de nieuwe kerk te maken. Uiteindelijk was het kerkje in december 1812 klaar. Het is een Napoleonskerkje, dat wil zeggen een kerkje dat door koning Lodewijk Napoleon is betaald. In 1995-1996 is het kerkje gerestaureerd. Dat kostte 700.000 gulden. De verhoudingen tussen protestanten en katholieken is intussen helemaal opgeklaard. Dat blijkt wel uit het feit dat de opening van het gerestaureerde kerkje mede is verricht door twee katholieke zusters.

Hoezeer de katholieke Bostelaren hun protestantse dorpsgenoten wel uit 'hun' Sint-Petruskerk weg konden kijken, misschien wel weg wilden schieten, blijkt uit een verbod en een waarschuwing van het plaatselijk bestuur. Op 5 juli 1796 verbood dit bestuur Bostelaren met hun pistool of saphaan, geladen met kogels, knikkers of andere scherpe voorwerpen, op het kerkhof rond de Sint-Petruskerk te lopen. Er was door sommige personen al op de kerkdeuren en -ruiten geschoten. Ook werd op zondag 24 maart 1799 bekendgemaakt dat het afgelopen moest zijn met het werpen van steentjes, stukjes lei, knippels of ander materiaal naar dezelfde kerkruiten. Waarschuwend werd er aan toegevoegd dat iedere overtreding op een boete van drie gulden kwam te staan. Die baldadigheden lijken de verboden van de pogingen der katholieken om de protestanten uit de Sint-Petruskerk te krijgen.

Vorbij het Protestants kerkje gaat u linksaf de Clarissenstraat in. Aan uw rechterhand vindt u tussen de nummers 9 en 7 – recht tegenover de Oude Kerkstraat - de oude toegangspoort tot het Clarissenklooster

6. Clarissenklooster

Van rond 1470 tot ongeveer 1720 stond aan de huidige Clarissenstraat een klooster. Het klooster heette Sint-Elizabethsdal en werd bewoond door de zusters Clarissen. Naar hen is de straat genoemd. Clarissen zijn volgelingen van de Heilige Clara, een vriendin van Sint Franciscus. Het terrein van het klooster strekte zich uit van het huidige huisnummer 9 tot en met het huidige nummer 31; aan de achterzijde grensde het aan de Dommel. Nu is alleen nog de toegangspoort over.

Het klooster werd gevestigd in de hofstede Cronenborch. Ridder Johan van Cronenborch had deze hofstede geschonken. In de beginperiode woonden er 40 tot 60 zusters. In de twee-en-een-halve eeuw dat de zusters in het klooster woonden, werden zij door verschillende rampen getroffen. In 1540 brandde het klooster helemaal af. In 1543 moesten zij veel geld betalen aan Maarten van Rossum om niet door hem beroofd en afgebrand te worden. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog trokken vele muitende soldaten door Brabant. Zij maakten het ook in Boxtel zo onveilig dat de zusters bijna dertig jaar in de veilige stad Den Bosch gingen wonen. Toen de oorlog was afgelopen besloot de regering dat het klooster geen nieuwe zusters meer mocht aannemen. Rond 1670 waren er nog ongeveer 25. In 1717 werd het klooster ontruimd. De zusters die er nog waren trokken naar Hoogstraten in België. Een paar jaar later kochten zij in Megen (bij Oss) de grond waarop het kasteel van de graven van Megen had gestaan en lieten daar een nieuw klooster bouwen. Dat klooster staat er nog steeds. Het klooster in Boxtel werd helemaal afgebroken. Op het vrijgekomen terrein werden huizen gebouwd, de "Cloosterhuyskens" genoemd.

U vervolgt de route naar de Markt, laat deze links liggen en ga de Kruisstraat in. U steekt de Rechterstraat over en wandelt de Burgakker in. Daar komt u de volgende twee monumenten tegen.

7. Witte Paters Burgakker nr 17

In het centrum van Boxtel aan de Burgakker lag de Procure van de Witte Paters. Hier werden de contacten met de missie onderhouden en allerlei missie-acties georganiseerd om geld daarvoor in te zamelen. De Witte Paters zijn opgericht in Afrika door Kardinaal Lavignerie. Zijn doel was de islamieten in Noord-Afrika te bekeren tot het katholieke geloof. De Witte Paters danken hun naam aan hun wit Moors kostuum met de grote rozenkrans om de hals. In 1892 vestigden de Witte Paters zich in Boxtel. In de jaren '60 is de procure aan de Burgakker

verruild voor vier woningen op Dommeldal. In 2001 hebben de paters Boxtel verlaten. Het grote herenhuis werd gebouwd in de negentiende eeuw door de familie Van Rijckevorsel van Kessel. Van 1891-1895 was het de ambtswoning van burgemeester Van Rijckevorsel. Nu biedt het monumentale pand onderdak aan SintLucas@Work.

8. Schuurkerk

Na de Vrede van Munster moesten de katholieken in Boxtel de Sint-Petruskerk afgeven aan de protestanten. Voor hun godsdienstoefeningen kwamen de katholieken in het begin bijeen bij particulieren. Later vierden zij hun diensten in een schuurkerk op de Burgakker. Dat was een schuur die was voorzien van een altaar, een preekstoel en kerkbanken. Deze schuurkerk stond ongeveer op de plaats waar nu het gebouw "Levensschool" (nu onderdeel van StLucas) staat. De kerk heeft daar gestaan van ongeveer 1670 tot 1820.

Om in de schuurkerk bijeen te mogen komen voor hun gebedsdiensten moesten de katholieken elk jaar aan het bestuur van Boxtel zwijggeld of recognitiegeld betalen; dat was elk jaar een bedrag van 340 guldens. Daarnaast moesten de katholieken admissiegeld betalen als er een nieuwe priester werd benoemd; dat kostte maximaal 50 guldens. Er zijn nog twee schuurkerken in Boxtel geweest, maar we weten niet waar deze hebben gestaan.

In 1727 ontstond er een grote ruzie tussen de pastoor van de schuurkerk op de Burgakker en een grote groep belangrijke katholieken. Op de zondagen werden er drie missen opgedragen in de schuurkerk: een om 7.00 uur, een om 8.00 uur en een om 10.00 uur. De pastoor had de "tussenmis" van 8.00 uur echter afgeschaft. In die tijd trokken veel reizigers en kooplieden over de steenweg van 's-Hertogenbosch naar Luik door Boxtel heen. Als deze de mis van 7.00 niet haalden bleven zij niet tot 10.00 wachten maar trokken zij verder. Daar waren de vooraanstaande katholieken tenminste bang voor. De "middenstand" zou daardoor inkomsten missen. Ook zou er minder geld in de collectebus komen. Daardoor zou "het deftigste kerkhuis van de hele Meijerij" in verval raken. De "middenstand" schijnt te hebben gewonnen.

Op de eerstvolgende T-splitsing houdt u even links aan en steekt u de voetgangersbrug over de Dommel over en wandelt u het park van Stapelen binnen. U volgt het hoofdpad links. Aan uw linkerhand vindt u dan:

9. Lourdesgrot

In 1858 verscheen Maria, de moeder van Jezus Christus, aan Bernadette Soubirous. Dat gebeurde in Lourdes, een plaatsje in het zuiden van Frankrijk. Bernadette was toen veertien jaar. Maria verscheen achttien keer aan Bernadette. Zij was gekleed in het wit met een lichtblauwe sjerp om haar middel en een rozenkrans in haar gevouwen handen. Bernadette zag Maria telkens in een grot. Bij die grot was ook een bron waaruit nog steeds water stroomt dat zieke mensen kan genezen.

Lourdes is een grote bedevaartsplaats geworden. Elk jaar gaan honderdduizenden mensen daar naar toe om te bidden voor genezing. De grot is zo bekend geworden dat over de hele wereld honderden Lourdesgrotten zijn nagebouwd.

Op het kasteel Stapelen wonen de paters Assumptionisten. Zij willen de mensen terugbrengen naar God door de mensen te onderwijzen, door over God te praten in de media en door het organiseren van bedevaarten. Zij hebben ook veel bedevaarten naar Lourdes georganiseerd.

Daarom bouwden de paters in hun tuin deze Lourdesgrot. De grot werd op 15 augustus 1917 ingewijd. Op 15 augustus vieren de katholieken dat Maria in de hemel is opgenomen. In het latijn betekent dat "assumptie". De paters hebben zich daarnaar genoemd: "assumptionisten" betekent: "paters van het in de hemel opnemen van Maria". Daarom is de grot op 15 augustus ingewijd.

Het beeld van Maria staat rechtsboven in de grot opgesteld. Linksonder in de grot staat een altaar. Dat altaar werd vroeger gebruikt als rustaltaar tijdens de Sacramentsprocessie. Deze processie was een optocht van de katholieke kerk. In deze optocht werd de heilige Hostie (gewijd brood) in een speciale houder rondgedragen. Tijdens een rustpauze werd deze houder op het rustaltaar gezet. Tijdens de processie waren de paden in de tuin van het kasteel versierd met allerlei figuren van gekleurd zaagsel.

Het pad volgend gaat u op de splitsing rechtsaf naar het kasteel.

10. Stapelen

Het kasteel van Stapelen is eeuwenlang het woonverblijf van de Heren van Boxtel geweest. Ter herinnering daaraan zijn in de wijk Breukelen veel straten vernoemd naar deze Heren en Vrouwen van Stapelen. De naam Stapelen komt voor het eerst voor in het jaar 1100. De oudste stukken van het kasteel stammen uit de periode 1460 – 1500. De laatste Heer van Boxtel werd in 1794 in Parijs onthoofd onder de guillotine. Het kasteel werd daarna verkocht. In de negentiende eeuw werd het verbouwd in de vorm zoals het nu nog bestaat. De laatste eigenaresse verkocht het kasteel met het park in 1914 aan de paters Assumptionisten. Zij wonen er nu nog steeds.

De Assumptionisten werkten als priester-missionaris in Brazilië, in Roemenie en in Belgisch Congo. Ook werkten zij in parochies in Nederland, in Frankrijk en in Duitsland. Daarnaast organiseerden zij bedevaarten naar verschillende Mariabedevaartplaatsen en werkten zij in het onderwijs.

In 1927 begonnen zij buiten de kasteelgracht met de bouw van het gymnasium met kostschool voor jongens. Die werden daar opgeleid tot priester. In 1959 werd dit gebouw nog uitgebreid met een kapel, een toneelzaal en een gymnastiekzaal. In 1976 werd dit

internaat gesloten. In het gebouw werden woningen gemaakt. In het park van het kasteel werd in het eerste kwart van de vorige eeuw de Bloedprocessie gehouden.

U loopt links om het kasteel heen – voor het oude Missiehuis langs – naar de Parallelweg-Zuid. Daar gaat u rechtsaf. Vervolgens gaat u rechtsaf de Prins Hendrikstraat in. Naast nummer 88 vindt u de kapel van

11.O.L.V.vd Rozenkrans

Op de hoek van de Van Coothstraat en de Prins Hendrikstraat ligt de kapel van Onze Lieve Vrouw van de Rozenkrans. Deze straten liggen in een woonwijk vlakbij het station. In de oorlog was dit een gevaarlijke plek. Het station kon worden gebombardeerd. Dan zouden ook de woonhuizen kunnen worden vernield. Omdat de mensen daar bang voor waren gingen zij bidden tot Onze Lieve Vrouw. Dat is Maria, de moeder van Jezus Christus. De mensen beloofden een kapel voor haar te bouwen als zij niet zouden worden gebombardeerd en heelhuids de oorlog zouden overleven.

Direct na de bevrijding begon men wekelijks geld in te zamelen voor de bouw van een kapel. Bewoners van de buurt bouwden de kapel in hun vrije tijd. Op 2 juni 1951 werd de kapel ingezegend. De kapel werd toegewijd aan Onze Lieve Vrouw van Fatima. Fatima is een dorp in het noorden van Portugal. In 1917 is Maria daar verschenen aan drie kinderen. Maria vroeg aan deze kinderen om elke dag de rozenkrans te bidden om een eind te maken aan de oorlog en om weer vrede te verkrijgen. Daarom wordt Onze Lieve Vrouw van Fatima ook Onze Lieve Vrouw van de Rozenkrans genoemd. Een rozenkrans is een snoer met kralen; met de kralen telt men het aantal gebeden dat men tot Maria bidt.

De kapel wordt door enkele buurtbewoners schoongehouden. Zij zorgen ook voor verse bloemen en laten regelmatig een kaarsje branden. Vele jaren lang werd in de mei- en oktobermaand iedere avond bij de kapel de rozenkrans gebeden. In het begin was de belangstelling groot; nu wordt het kapelletje nog maar zelden bezocht.

Als u de route door de Prins Hendrikstraat vervolgt ziet u tegenover de Kasteellaan het klooster van de Oblaten liggen:

12.Klooster van de Oblaten van de Assumptie

Sinds 1986 bewonen de Missiezusters Oblaten van de Assumptie het klooster aan de Prins Hendrikstraat vlakbij Kasteel Stapelen. Op deze plek stond vroeger een boerderij van de Paters Assumptionisten, die nu nog in het kasteel wonen. Ruim 30 jaar geleden kwamen de Zusters Oblaten terug uit Amerika om in Boxtel een nieuw werk te beginnen: openhuis en zorg voor bejaarden en zieken bij de Paters Assumptionisten.

In de kapel van het klooster komen dagelijks mensen, na het boodschappen doen, even een half uurtje bidden. Ze kunnen kaarsen aansteken en er ligt een boek voor gebedsintenties. Daar bidden de zusters dan voor. Er is ook altijd iemand voor een gesprek. Ook zijn er in samenwerking met de Paters Assumptionisten, groepen voor bezinning en gebed, bijbel en catechese.

U vervolgt de route door de Prins Hendrikstraat tot nummer 38. Daar gaat u de Passage Riche in. In de Stationsstraat aangekomen gaat u rechtsaf naar de Rabobank. Daar wandelt u de Prins Bernhardstraat in. Aan het eind daarvan ziet u het

13. Ursulagebouw

Dat dit grote gebouw aan de Baroniestraat is verschenen is aan het toeval te danken. In het voorjaar van 1907 brachten twee zusters Ursulinen uit Uden enkele leerlingen die op vakantie gingen, per trein weg. Op het station van Boxtel moesten zij twee uur wachten op de trein voor de terugreis naar Uden. In de tussentijd brachten zij een bezoek aan de Heilig Hartkerk. De kapelaan zag hen daar en vroeg: "Wat zijn jullie voor nonnen en waar komen jullie vandaan?" "Zijn jullie Ursulinen uit Uden? En wat doen jullie?.... Onderwijs en opvoeding van meisjes? Precies wat wij nodig hebben." Daarna gingen de zusters praten met pastoor Eras, de pastoor die de Heilig-Hartkerk heeft gebouwd. Hij stelde voor: "Jullie moesten hier maar een school beginnen; dan stel ik de grond wel beschikbaar." Zo begon het. In 1908 begonnen de zusters met een bewaarschool. In 1909 startte de lagere school en in 1911 de kweekschool. Deze school werd in 1936 omgevormd tot een MULO-school. In 1947 werd dit onderwijs omgezet in een MMS (Middelbare Meisjesschool). In 1970 veranderde het weer. Toen werd de Brabant-HAVO gesticht. In 2003 verhuisde deze naar het Jacob Roelandslyceum. Zo kwam er een eind aan de onderwijsfunctie van het Ursulacomplex. Duizenden Boxtelse jongens en meisjes hebben in dit gebouw onderwijs gevolgd. Nu zitten in het gebouw: de welzijnsinstelling DELTA, het Centrum voor Kunsten, het jongeren centrum en studentenhuisvesting. Het complex is gebouwd in 1911. In het gebouw waren ruimten voor het klooster voor de zusters Ursulinen, voor een internaat voor meisjes en voor het onderwijs (klaslokalen en praktijkruimtes).

U gaat vervolgens linksaf de Baroniestraat in. Aan uw rechterhand ziet u tegen de gevel van de Heilig Hartkerk een zogenaamde Calvariagroep staan:

14. Memoriekruis

Deze beeldengroep – tegen de zijgevel van de Heilig-Hartkerk – is een zogenaamde Calvariagroep. De groep beeldt de kruisdood van Jezus Christus uit. Naast het kruis staan Maria, de moeder van Jezus, en Johannes, een leerling van Jezus. Onder deze groep staan vier paarden met ruiters uitgebeeld. Zij stellen de oorlog, de dood, de hongersnood en de overwinning voor. In zijn boek "De Openbaring" schrijft Johannes dat daarna het laatste oordeel komt en dan zal het goede overwinnen.

De beeldengroep is in 1944 geschonken door Henricus van Buul, toen hij op sterven lag. Het was toen nog oorlogstijd in Nederland. De beeldengroep was bedoeld als teken van de bevrijding van het kwaad van de oorlog en als teken van opbouw tot het goede.

De beelden zijn gemaakt van tufsteen en geplaatst in 1947.

15.H.Hartkerk

In 1898 werd besloten in Bostel een tweede katholieke kerk te bouwen; de Sint-Petruskerk was de eerste en honderden jaren de enige. Pastoor Eras werd de eerste pastoor van de nieuwe kerk. Omdat hij de leiding had over de bouw van de nieuwe kerk wordt hij de bouwpastoor genoemd.

Het terrein waar de kerk zou worden gebouwd, was toen nog landbouwgrond. Deze grond werd voor het grootste deel voor niets geschonken door mevrouw Clercx-van de Ven.

Op 28 september 1899 kreeg de aannemer de opdracht de kerk te bouwen voor een bedrag van fl 99.870,=. Nog voor de winter werden de grondwerkzaamheden uitgevoerd en de fundering gestort. Eind 1900 was alles onder de kap en kon men aan het interieur (altaren, kerkbanken, beelden en schilderijen) beginnen. In het begin is men van plan geweest om aan de voorkant van de kerk nog twee torens te bouwen, maar daarvoor had men geen geld meer.

In mei 1901 was de pastorie (het huis van de pastoor) klaar. Op 10 juni 1901 werd de kerk plechtig ingewijd. Dat gebeurde op de feestdag van het Goddelijk Hart van Jezus, omdat de kerk is toegewijd aan het Heilig Hart van Jezus.

De kerk is gebouwd in de neogotische stijl. Met deze stijl probeerde men opnieuw (= neo) de bouwstijl van de kerken uit de Middeleeuwen na te doen. Die bouwstijl heet de gothiek. In Noord-Brabant zijn veel kerken in de neogotische stijl gebouwd. Bijvoorbeeld ook de kerk in Liempde.

Voorbij de Heilig Hartkerk – bij de verkeerslichten – gaat u rechtsaf de Annastraat in. Vervolgens gaat u de eerste straat links – Maria van Dieststraat – in. Aan het eind daarvan ziet u in de Van Hornstraat het volgende gebouw staan:

16.De Burcht

Op de plaats waar nu het woningencomplex De Burcht staat, stond voor de Eerste Wereldoorlog (1914 – 1918) een stoomgraanmolen. Deze werd kort voor 1940 gesloten. Tot 1946 stond het gebouw leeg. Toen werd het door de Heilig-Hartparochie aangekocht. Zij verbouwde het gebouw voor de metselafdeling van de Lagere Technische School en voor verschillende activiteiten van de parochie. In 1948 werd een deel van het gebouw omgebouwd tot noodkapel. Er gingen toen zoveel mensen 's-zondags naar de kerk dat de

Heilig-Hartkerk te klein was geworden en er dus extra ruimte nodig was. De rest van het gebouw bleef jeugdhuis. De kapel werd van 1950 tot 1970 voor kerkdiensten gebruikt. Omdat er weer minder mensen naar de kerk gingen en het onderhoud van het gebouw te duur werd werd het in 1977 verkocht. Daarna werd het gebouw gebruikt als winkel en magazijn. In 1993 werd het gesloopt.

Aan de vorm van het huidige gebouw is te zien dat er vroeger een gebouw met de naam "De Burcht" heeft gestaan.

U gaat rechtsaf de Van Hornstraat in, loopt deze uit tot de Stenen Kamer. Daar gaat u rechtsaf naar de verkeerslichten en steekt daar over naar de Van der Voortweg. Op dat punt zit u in de verte de ronde kerktoren van de vroegere Maria Reginakerk.

17. Maria Reginakerk

Tussen de jaren 1952 en 1965 werd de wijk Selissen gebouwd. In 1957 werd onderzocht of er een kerk kon worden gebouwd. Dat zou dan de derde katholieke kerk in Boxtel worden. Herman de Beer werd tot bouwpastoor benoemd.

In 1959 werd de eerste steen gelegd voor de nieuwe kerk. De Boxtelse architect Jan Strik mocht de kerk ontwerpen. Het dak van de kerk werd opgehangen aan stalen spanten die aan de buitenkant duidelijk zichtbaar waren. De smalle ronde toren kreeg in de volksmond de bijnaam Magere Josje. Dat was de bijnaam van een Amsterdamse prostituee die in die tijd was vermoord.

In 1960 werd de nieuwe kerk ingewijd en toegewijd aan Maria Regina (Maria Koningin). In de jaren negentig liep het kerkbezoek zover terug dat er teveel kerken waren in Boxtel. Daarom werd de Maria Reginakerk in 2003 gesloopt. Alleen Magere Josje bleef staan: als herinnering, als klokkentoren en als herkenningspunt. De prachtige glas-in-loodramen werden verkocht.

U kunt nu via de Van der Voortweg en de Molenstraat terug naar het Centrum. In Lennisheuvel kunt u nog de H. Theresiakerk en het Kruisbeeld op de hoek van de Mijlstraat en de Koevoortseweg gaan bezichtigen.

18. H. Theresiakerk

Sinds de ontginningen door de maatschappij Bodemcultuur van het Kinderbos was het aantal inwoners van Lennisheuvel flink gegroeid. De beheerder van de bedrijfsboerderij Kinderbos wilde daarom een school en een kerk laten bouwen in Lennisheuvel. Arnold Manders werd de bouwpastoor. Hij begon met zijn werk in 1924. Er was echter weinig geld. En hij moest eerst nog een school bouwen. Pas in 1931 werd de kerk ingewijd. De kerk werd nooit afgebouwd zoals bouwpastoor Manders had bedoeld. De kerk had namelijk eigenlijk twee torens moeten krijgen. De inrichting van de kerk is voor een groot deel tot stand gekomen door giften: de communiebank kwam uit Gemonde, de preekstoel uit Beek en Donk, het orgel uit Zwolle en Uden. In 1988 werden twee altaren uit de kapel van het Ursulaklooster overgebracht naar de kerk van Lennisheuvel. De kerk is toegewijd aan de heilige Theresia.

19.Kruisbeeld Lennisheuvel

In 1931 heeft pastoor Manders van Lennisheuvel op het kruispunt Lennisheuvel / Mijlstraat / Koevoortseweg een kruisbeeld laten plaatsen. In 1954 is het vervangen door een nieuw eikenhouten kruis met een beschilderd betonnen lichaam. In 2002 is het houten kruis weer vernieuwd en het beeld van Christus schoongemaakt. Het beeld blijkt echter niet van beton maar van brons te zijn. Hoe dat is gekomen weet men niet. In Boxtel staan nog meer kruisbeelden, bijvoorbeeld op Kalksheuvel op de hoek van de Molengraafseweg.

Geraadpleegde bronnen:

Coenen, J.: Baanderheren, Boeren en Burgers, Boxtel 2004

Gedenkboek bij gelegenheid van het honderdjarig bestaan van de Heilig Hartparochie Boxtel, 2001

Visser, J.J.E.M. de: Boxtel Binnenste Buiten, Wijchen 1993

Visser, J.J.E.M. de : Boxtel, van Brabantse Baronie naar Groene Gemeente, 1999

Schijndel, Hannie van e.a. Kapellen en Wegkruisen, Boxtel 2003

www.bloedprocessie.nl

www.bloedprocessieboxtel.nl

www.brabantscentrum.nl

www.heemkundeboxtel.nl

www.2008re.nl

Samenstelling en tekst: Joop Schuller en Martien Dijkstra

Foto's: Christ van Eekelen en Rini van Oirschot

Webmaster en kaartje pagina2: Jos Mandos m.b.v. GoogleEarth

versie 11-6-2008